



## ในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์ ศาสตราจารย์ธรรมนุญ

คำวินิจฉัยที่ ๓๗/๒๕๕๖

วันที่ ๕ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๕๖

เรื่อง ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาขอให้ศาสตราจารย์ธรรมนุญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ  
มาตรา ๑๕๘ กรณีพระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ. ๒๕๐๘ มาตรา ๕ มีปัญหาเกี่ยวกับความชอบ  
ด้วยรัฐธรรมนูญ หรือไม่

ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา (ผู้ร้อง) ยื่นคำร้องพร้อมความเห็น ลงวันที่ ๑๔ มีนาคม  
๒๕๕๕ ขอให้ศาสตราจารย์ธรรมนุญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๕๘ ว่า พระราชบัญญัติสัญชาติ  
พ.ศ. ๒๕๐๘ มาตรา ๕ มีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช  
๒๕๕๐ มาตรา ๓๐ หรือไม่

ข้อเท็จจริงตามคำร้อง สรุปได้ว่า นายพงศ์เทพ เทพกาญจนา ประธานอนุกรรมการสาขา  
กฎหมายสังคมและการเมือง ซึ่งได้รับแต่งตั้งโดยคณะกรรมการปรับปรุงกฎหมายเพื่อการพัฒนาประเทศ  
ได้ยื่นหนังสือร้องเรียนไปยังผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาว่า พระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ. ๒๕๐๘  
มาตรา ๕ มีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ เนื่องจากมีบทบัญญัติบางประการเป็นการเลือก  
ปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคล เพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องเพศที่ก่อให้เกิดความไม่เท่าเทียมกัน  
ระหว่างชายหรือหญิง กล่าวคือ พระราชบัญญัติสัญชาติฯ มาตรา ๕ เป็นบทบัญญัติที่กำหนดหลักการ  
เกี่ยวกับการแปลงสัญชาติของหญิงต่างด้าวที่สมรสกับชายสัญชาติไทยว่า ถ้าประสงค์จะได้สัญชาติไทย  
ก็สามารถยื่นคำขอต่อพนักงานเจ้าหน้าที่เพื่อแปลงสัญชาติไทยได้ แต่พระราชบัญญัติสัญชาติดังกล่าว



LIRT

ไม่ได้ให้สิทธิแก่ชายต่างด้าวที่สมรสกับหญิงสัญชาติไทยในการที่จะได้สัญชาติไทยโดยการแปลงสัญชาติได้ การไม่ให้สิทธิแก่ชายต่างด้าวที่สมรสกับหญิงสัญชาติไทยในการที่จะได้สัญชาติไทยโดยการแปลงสัญชาติได้ เช่นเดียวกับหญิงต่างด้าวที่สมรสกับชายสัญชาติไทยนั้น ก่อให้เกิดปัญหาในสถานะของบุคคลและการตั้งครอบครัวของหญิงที่ไม่เสมอภาคระหว่างหญิงสัญชาติไทยและชายสัญชาติไทยที่สมรสกับคนต่างด้าว จึงน่าจะเป็นการขัดหรือแย้งต่อมาตรา ๓๐ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ที่บัญญัติว่า “ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน” จึงขอให้ผู้ร้องเสนอเรื่องพร้อมความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญ เพื่อพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๕๘

ผู้ร้องพิจารณาแล้วเห็นว่า พระราชบัญญัติสัญชาติฯ มาตรา ๕ เป็นบทบัญญัติที่ให้สิทธิแก่หญิงต่างด้าวซึ่งสมรสกับชายสัญชาติไทยว่า สามารถแปลงสัญชาติเป็นสัญชาติไทยได้โดยสามารถยื่นคำขอต่อพนักงานเจ้าหน้าที่เพื่อแปลงสัญชาติเป็นสัญชาติไทย และการอนุญาตหรือไม่อนุญาตให้อยู่ในดุลพินิจของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย จึงเป็นการให้โอกาสแก่หญิงต่างด้าวซึ่งสมรสกับชายสัญชาติไทยว่าสามารถที่จะขอแปลงสัญชาติได้ แต่ไม่ได้บัญญัติให้สิทธิดังกล่าวแก่ชายต่างด้าวที่สมรสกับหญิงสัญชาติไทย ดังนั้น ถ้าชายต่างด้าวที่สมรสกับหญิงสัญชาติไทยประสงค์ที่จะแปลงสัญชาติเป็นสัญชาติไทย ก็จะต้องขอแปลงสัญชาติเป็นสัญชาติไทยโดยอาศัยพระราชบัญญัติสัญชาติฯ มาตรา ๑๐ ซึ่งชายต่างด้าวนั้นจะต้องมีคุณสมบัติตามที่กฎหมายกำหนด เช่น บรรลุนิติภาวะแล้วตามกฎหมายไทย และกฎหมายที่บุคคลนั้นมีสัญชาติ และมีภูมิลำเนาในราชอาณาจักรต่อเนื่องมาจนถึงวันที่ยื่นคำขอแปลงสัญชาติเป็นสัญชาติไทยเป็นเวลาไม่น้อยกว่าห้าปี เป็นต้น ด้วยเหตุนี้ การขอแปลงสัญชาติของชายต่างด้าวที่สมรสกับหญิงสัญชาติไทยจึงต้องมีเงื่อนไขที่เพิ่มขึ้นกว่าหญิงต่างด้าวซึ่งสมรสกับชายสัญชาติไทยที่สามารถขอสัญชาติได้โดยอาศัยพระราชบัญญัติสัญชาติฯ มาตรา ๕ โดยไม่ต้องมีคุณสมบัติใดๆ เพิ่มเติม และตามมาตรา ๑๐ แห่งพระราชบัญญัตินี้เป็นบทบัญญัติในการขอแปลงสัญชาติทุกๆ ไป ที่ใช้ทั้งชายและหญิงในทุกๆ กรณีที่บุคคลต่างด้าวขอแปลงสัญชาติ ไม่รวมถึงมาตรา ๕ จึงเห็นว่า โดยที่รัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ บัญญัติให้บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมายและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน และการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลเพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องเพศ จะกระทำมิได้ แต่การที่พระราชบัญญัติสัญชาติฯ มาตรา ๕ บัญญัติให้สิทธิแต่เฉพาะหญิงต่างด้าวซึ่งสมรสกับชายสัญชาติไทยว่า สามารถขอสัญชาติได้ โดยมีได้บัญญัติให้สิทธิของชายต่างด้าวที่สมรสกับหญิงสัญชาติไทย จึงเป็นบทบัญญัติที่เป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลเพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องเพศ ในกรณีคนต่างด้าวสมรสกับผู้มีสัญชาติไทยที่สามารถให้คู่สมรสของตน นั้น สามารถขอสัญชาติเป็นสัญชาติไทยได้ หากชายต่างด้าวซึ่งสมรสกับหญิงสัญชาติไทยประสงค์ที่จะขอ

สัณฐานไทยโดยการสมรสต้องขอแปลงสัญชาติไทยในกรณีทั่วไป ตามมาตรา ๑๐ จะต้องมีความสัมพันธ์ตามที่กฎหมายกำหนด ซึ่งถือเป็นการเพิ่มเงื่อนไขในการแปลงสัญชาติให้แก่ชายต่างด้าวซึ่งสมรสกับหญิงสัญชาติไทยในการขอแปลงสัญชาติเป็นสัญชาติไทย จึงถือเป็นบทบัญญัติที่ก่อให้เกิดความไม่เสมอภาคในกฎหมายระหว่างชายและหญิงในการที่จะก่อตั้งครอบครัวและอยู่กันเป็นครอบครัว และเป็นการทำให้ชายและหญิงไม่ได้มีสิทธิเท่าเทียมกัน อันเป็นการขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ ผู้ร้องจึงเสนอเรื่องพร้อมความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติสัญชาติฯ มาตรา ๕ เป็นบทบัญญัติที่มีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ

ศาลรัฐธรรมนูญได้รับคำร้องไว้ดำเนินการตามข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๕๑ ข้อ ๑๐ และให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยในฐานะผู้รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ชี้แจง ซึ่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยมีหนังสือ ลงวันที่ ๑๒ เมษายน ๒๕๕๕ ชี้แจงสรุปได้ว่า การถือปฏิบัติของกระทรวงมหาดไทยเรื่องสัญชาติ เป็นการปฏิบัติตามข้อกำหนดที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติสัญชาติฯ โดยมีเจตนารมณ์เพื่อความมั่นคงของชาติ ประกอบกับพระราชบัญญัติสัญชาติฯ ไม่ได้ตัดสิทธิชายต่างด้าวที่สมรสกับหญิงสัญชาติไทยในการขอแปลงสัญชาติเป็นไทยแต่อย่างใด โดยยังให้สิทธิในการขอแปลงสัญชาติไทยได้ตามมาตรา ๑๐ มาตรา ๑๑ และมาตรา ๑๒ ซึ่งเงื่อนไขดังกล่าวก็ไม่ยุ่งยากจนเกินไป และไม่น่าจะก่อให้เกิดปัญหาในสถานะของบุคคลและการก่อตั้งครอบครัวของหญิงสัญชาติไทยที่สมรสกับชายต่างด้าวเมื่อเทียบกับสิทธิที่บุคคลต่างด้าวจะพึงได้รับการได้สัญชาติไทย

ประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญต้องพิจารณาเบื้องต้นมีว่า ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจรับคำร้องที่ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาเสนอเรื่องพร้อมความเห็นดังกล่าวเพื่อพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๕๘ หรือไม่

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๕๘ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “ในกรณีที่ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาเห็นว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมาย กฎ ข้อบังคับ หรือการกระทำใดของบุคคลใดตามมาตรา ๑๕๗ (๑) มีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาเสนอเรื่องพร้อมความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญ หรือศาลปกครองเพื่อพิจารณาวินิจฉัย ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ หรือกฎหมายว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลปกครอง แล้วแต่กรณี” บทบัญญัติดังกล่าว เป็นบทบัญญัติเกี่ยวกับการตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของบทบัญญัติแห่งกฎหมาย กฎ ข้อบังคับ หรือการกระทำใดของบุคคลใดตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๕๗ (๑) โดยให้ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาเป็นผู้เสนอเรื่องพร้อมความเห็นเพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญ หรือศาลปกครองพิจารณาวินิจฉัย

พิจารณาแล้ว เห็นว่า ตามคำร้องมีประเด็นที่ให้นิฉัยว่า บทบัญญัติแห่งกฎหมาย คือ พระราชบัญญัติสัญชาติฯ มาตรา ๕ มีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญจึงอยู่ในอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญที่จะรับคำร้องของผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาที่เสนอเรื่องพร้อมความเห็นดังกล่าวไว้พิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๕๘

เพื่อประโยชน์แห่งการพิจารณา ศาลรัฐธรรมนูญได้ให้กระทรวงการต่างประเทศ กระทรวงมหาดไทย สภาความมั่นคงแห่งชาติ ส่งผู้แทนมาชี้แจง

นายชาติ อรรถนันท์ เจ้าหน้าที่การทูต ๗ และนายจิตติชัย แสงพิทักษ์ เจ้าหน้าที่การทูต ๔ กรมสนธิสัญญาและกฎหมาย กระทรวงการต่างประเทศ ชี้แจงต่อศาลรัฐธรรมนูญในประเด็นเกี่ยวกับการได้สัญชาติและการขอแปลงสัญชาติของต่างประเทศ สรุปได้ว่า กฎหมายระหว่างประเทศแผนกคดีบุคคล มีหลักอยู่ว่า การได้หรือเสียสัญชาติ เป็นเรื่องของการใช้อำนาจของรัฐ รัฐมีอำนาจอธิปไตยเด็ดขาดในการที่จะกำหนด ตัดสินบุคคลใครจะได้สัญชาติของตนหรือไม่ รัฐอื่นจะเข้าไปยุ่งเกี่ยวไม่ได้ โดยหลักในการให้สัญชาติของหญิงที่สมรสกับชายมี ๒ หลักด้วยกัน คือ

- (๑) บางประเทศให้โดยอัตโนมัติทันทีที่สมรส
- (๒) บางประเทศมีเงื่อนไขว่าต้องยื่นคำขอก่อน

สำหรับประเทศไทยตามพระราชบัญญัติสัญชาติฯ มาตรา ๕ บัญญัติให้ใช้หลักการยื่นคำขอ โดยให้หญิงต่างด้าวต้องมายื่นคำขอเสียก่อน หากพิจารณาตามนี้เห็นได้ว่าเฉพาะหญิงต่างด้าวเท่านั้นที่ได้สัญชาติ อาจจะเป็นไปได้ว่าขัดต่อความเสมอภาคทางเพศ เพราะว่า หญิงต่างด้าวมีโอกาสได้สัญชาติไทยโดยการสมรส ในขณะที่ชายต่างด้าวไม่มีโอกาสได้สัญชาติไทยโดยการสมรส แต่ก็อาจจะได้สัญชาติไทยโดยวิธีการอื่น เช่น โดยการแปลงสัญชาติ ซึ่งเป็นไปตามพระราชบัญญัติสัญชาติฯ มาตรา ๑๐ เป็นต้น

นายลือชัย เฉลิมทรัพย์ หัวหน้ากลุ่มชนกลุ่มน้อยและสัญชาติ ส่วนประสานราชการสำนักกิจการความมั่นคงภายใน กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ชี้แจงต่อศาลรัฐธรรมนูญในประเด็นเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ. ๒๕๐๘ มาตรา ๕ สรุปได้ว่า กระทรวงมหาดไทยเน้นในเรื่องของความมั่นคงของชาติเป็นหลัก เพราะการที่รัฐจะให้สัญชาติแก่ผู้ใด รัฐย่อมมีอำนาจอธิปไตยในการกำหนดหรือตัดสินว่าบุคคลใดมีสัญชาติของตน ดังนั้น รัฐจึงสามารถตรากฎหมายใดๆ ขึ้นใช้บังคับได้ครบเท่าที่ไม่ขัดต่อกฎหมายระหว่างประเทศ



นายฉัตรชัย บางชวด เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน ๗ สำนักความมั่นคงกิจการภายในประเทศ ผู้แทนสำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ ซึ่งแจ้งในประเด็นเกี่ยวกับความมั่นคงแห่งชาติของบุคคลต่างด้าว สรุปได้ว่า บุคคลต่างด้าวพิจารณาได้เป็นกลุ่มดังนี้

กลุ่มแรก เป็นบุคคลต่างด้าวที่เป็นผู้หลบหนีเข้าเมือง จำแนกเป็น

(๑) กลุ่มที่ทางราชการมีนโยบายให้อยู่ในประเทศไทยอย่างถาวรด้วยเหตุผลต่างๆ เช่น ในเรื่องของการทำคุณประโยชน์ การอยู่อาศัยมานานและกลมกลืนกับคนไทย การที่ไม่สามารถกลับประเทศต้นทางด้วยปัญหาการเมืองระหว่างประเทศ เป็นต้น

(๒) กลุ่มที่ลักลอบหลบหนีเข้ามา ด้วยเหตุผลต่างๆ เช่น การหนีภัยความตาย การเข้ามาทำงาน ในกลุ่มนี้บางครั้งไม่สามารถส่งกลับไปประเทศต้นทางได้ ด้วยเหตุผลต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องความไม่ปลอดภัย เป็นต้น ดังนั้น จึงมีมติผ่อนผันให้อยู่ชั่วคราวรอการส่งกลับ

(๓) กลุ่มที่มีปัญหาและผลกระทบค่อนข้างรุนแรง และทางราชการมีนโยบายดูแลเป็นการเฉพาะ ซึ่งเป็นกลุ่มที่มีปัญหาในปัจจุบัน คือ แรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมือง กลุ่มผู้หนีภัยจากการสู้รบจากประเทศรอบบ้าน กลุ่มที่เข้ามาแล้วไม่ยอมเดินทางกลับ บางคนเข้ามาแล้วมีการปลอมแปลงบัตรประจำตัวประชาชนเป็นคนไทย เหล่านี้เป็นประเด็นปัญหาที่กระทบต่อความมั่นคง

กลุ่มที่สอง เป็นบุคคลต่างด้าวที่เข้ามาโดยถูกต้องและอยู่อาศัยอย่างถูกต้องตามที่กฎหมายกำหนดไว้

ประเด็นตามคำร้องที่ศาลรัฐธรรมนูญต้องพิจารณาวินิจฉัยต่อไปมีว่า พระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ. ๒๕๐๘ มาตรา ๕ มีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ หรือไม่

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ บัญญัติว่า “บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมายและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน

ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน

การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลเพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ สภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรม หรือความคิดเห็นทางการเมืองอันไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ จะกระทำมิได้

มาตรการที่รัฐกำหนดขึ้นเพื่อขจัดอุปสรรคหรือส่งเสริมให้บุคคลสามารถใช้สิทธิและเสรีภาพได้ เช่นเดียวกับบุคคลอื่น ย่อมไม่ถือเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมตามวรรคสาม”



LIRT

พระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ. ๒๕๐๘ มาตรา ๕ บัญญัติว่า “หญิงซึ่งเป็นคนต่างด้าวและได้สมรสกับผู้มีสัญชาติไทย ถ้าประสงค์จะได้สัญชาติไทย ให้ยื่นคำขอต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ตามแบบและวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

การอนุญาตหรือไม่อนุญาตให้ได้สัญชาติไทยให้อยู่ในดุลพินิจของรัฐมนตรี”

พิจารณาแล้ว รัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ เป็นบทบัญญัติที่คุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทยตามกฎหมายอย่างเท่าเทียมกัน โดยบุคคลทุกคนมีความเสมอภาคในกฎหมาย ซึ่งถือเป็นหลักความเสมอภาค โดยเฉพาะการรับรองสิทธิเท่าเทียมกันระหว่างชายและหญิง และการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคล เพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ สภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรม หรือความคิดเห็นทางการเมืองอันไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ จะกระทำมิได้ ทั้งนี้ หลักความเสมอภาคตามมาตรา ๓๐ มีพื้นฐานมาจากหลักความเสมอภาคเท่าเทียมกันตามธรรมชาติที่เป็นการยอมรับว่าเป็นสิทธิที่มีความเสมอภาคเท่าเทียมกันทุกคน ซึ่งเป็นสิทธิที่มีมาตั้งแต่เกิดที่ทุกคนมีอยู่อย่างเท่าเทียมกัน และห้ามมิให้มีการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม แต่มิได้เป็นการห้ามโดยเด็ดขาด หากการเลือกปฏิบัตินั้นเป็นมาตรการเพื่อขจัดอุปสรรคหรือส่งเสริมให้บุคคลสามารถใช้สิทธิและเสรีภาพได้เช่นเดียวกับบุคคลอื่นแล้ว ถือว่าไม่เป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมตามมาตรา ๓๐ วรรคสี่

สำหรับการให้สัญชาติไทยแก่คนต่างด้าวบุคคลใดบุคคลหนึ่งย่อมเป็นไปตามนโยบายของรัฐ โดยที่นานาอารยประเทศก็ปฏิบัติกัน โดยถือว่า การได้หรือเสียสัญชาติเป็นเรื่องภายในของรัฐที่แต่ละรัฐจะพิจารณาวินิจฉัยและกำหนดหลักเกณฑ์ขึ้น ทั้งนี้ ต้องไม่ขัดต่อกฎหมายระหว่างประเทศ และกฎหมายทั่วไปอันเป็นที่ยอมรับกันทั่วไปในเรื่องสัญชาติ ดังนั้น กรณีของประเทศไทย รัฐจึงมีอำนาจที่จะกำหนดกฎเกณฑ์และเงื่อนไขให้บุคคลต่างด้าวที่จะขอสัญชาติไทยต้องมีความผูกพันกับรัฐอย่างไรก็ได้ก่อนที่จะได้สัญชาติ ดังเช่น พระราชบัญญัติสัญชาติฯ มาตรา ๕ วรรคสอง ที่บัญญัติว่า “การอนุญาตหรือไม่อนุญาตให้ได้สัญชาติไทยให้อยู่ในดุลพินิจของรัฐมนตรี” หรือในกรณีขอแปลงสัญชาติเป็นไทยได้วางหลักเกณฑ์การขอแปลงสัญชาติไว้ในมาตรา ๑๐ ว่า (๑) บรรลุนิติภาวะแล้วตามกฎหมายไทยและกฎหมายที่บุคคลนั้นมีสัญชาติ (๒) มีความประพฤติดี (๓) มีอาชีพเป็นหลักฐาน (๔) มีภูมิลำเนาในราชอาณาจักรต่อเนื่องมาจนถึงวันที่ยื่นคำขอแปลงสัญชาติเป็นไทยเป็นเวลาไม่น้อยกว่า ๕ ปี (๕) มีความรู้ภาษาไทยตามที่กำหนดในกฎกระทรวง เป็นต้น



การที่รัฐใช้อำนาจกำหนดกฎเกณฑ์และเงื่อนไขดังกล่าวของประเทศไทยจึงเป็นอำนาจเด็ดขาดในการกำหนดหรือตัดสินใจว่าบุคคลใดบ้างที่จะได้สัญชาติไทย โดยไม่ขัดต่อกฎหมายระหว่างประเทศ ซึ่งได้รับรองไว้ในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน มาตรา ๑๕ ว่า ข้อ ๑ “ทุกคนมีสิทธิในการถือสัญชาติหนึ่ง” และข้อ ๒ “บุคคลใดๆ จะถูกถอดถอนสัญชาติของตนโดยพลการ หรือถูกปฏิเสธสิทธิที่จะเปลี่ยนสัญชาติไม่ได้”

รัฐจึงมีอำนาจอธิปไตยเด็ดขาดในการที่จะกำหนด หรือตัดสินใจให้บุคคลใดจะได้สัญชาติของตนหรือไม่ รัฐอื่นจะเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับกิจการภายในรัฐไม่ได้ เมื่อรัฐมีอำนาจอธิปไตย ผลจากการมีอำนาจอธิปไตยทำให้รัฐสามารถที่จะตรากฎหมายภายในใดๆ ก็ได้ตราแต่ที่ไม่ขัดกับกฎหมายระหว่างประเทศ โดยหลักในการให้สัญชาติของหญิงต่างด้าวที่ทำการสมรสกับชายสัญชาติไทยมี ๒ หลักด้วยกัน คือ (๑) บางประเทศให้โดยอัตโนมัติทันทีที่สมรส (๒) บางประเทศมีเงื่อนไขว่าต้องยื่นคำขอก่อน

พระราชบัญญัติสัญชาติฯ มาตรา ๕ กำหนดหลักเกณฑ์และเงื่อนไขให้หญิงต่างด้าวที่ทำการสมรสกับชายสัญชาติไทย ถ้าประสงค์จะได้สัญชาติไทยต้องมายื่นคำขอต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ตามแบบและวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง คือ ไม่สามารถได้สัญชาติโดยอัตโนมัติ อย่างไรก็ตามหญิงต่างด้าวมีโอกาสได้สัญชาติไทยโดยการสมรส ในขณะที่ชายต่างด้าวไม่มีโอกาสได้สัญชาติไทยโดยการสมรส แต่ต้องใช้วิธีขอแปลงสัญชาติตามมาตรา ๑๐ มาตรา ๑๑ มาตรา ๑๒ ซึ่งมีหลักเกณฑ์และเงื่อนไขตามขั้นตอนในการพิจารณาแยกออกไป เมื่อรัฐมีอำนาจอธิปไตยย่อมมีอำนาจตรากฎหมายภายในขึ้นใช้บังคับภายในรัฐของตนได้ ปัจจุบันประเทศไทยยังไม่ได้เข้าเป็นภาคีอนุสัญญาระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับเรื่องสัญชาติ ซึ่งจะมีบ้างก็ไม่ตรงกับมาตรา ๕ ได้แก่ อนุสัญญาที่เรียกว่า “Convention on the Nationality of Married Women 1957” ซึ่งอนุสัญญานี้จะเกี่ยวข้องกับเรื่องที่ว่ารัฐภาคีแต่ละรัฐจะต้องยอมรับว่า ถ้าเกิดว่ามีหญิงของสัญชาติตนไปแต่งงานกับคนต่างด้าวแล้วจะไม่เสียสัญชาติของตนเองไปในทันที หรือโดยอัตโนมัติ หรืออีกกรณีหนึ่งคือว่า หญิงที่มีสามีนั้น สามีอาจจะไปถือสัญชาติอื่นหรือไปแปลงสัญชาติอื่น อนุสัญญานี้จะระบุว่าหญิงผู้มีสามีนั้นไม่จำเป็นต้องมีสัญชาติตามสามีที่แปลงสัญชาติไป เมื่อพิจารณาแล้วเห็นว่า อนุสัญญานี้ให้สิทธิเพื่อคุ้มครองหญิงมากกว่า

ในส่วนประเด็นความมั่นคงของชาติ เป็นเรื่องที่รัฐจะใช้ดุลพินิจในการที่จะให้สิทธิของคนต่างด้าวว่าจะให้ถือสัญชาติไทยหรือไม่อย่างไร เช่น ชายที่เป็นคนต่างด้าวสมรสกับหญิงไทยก็เปิดโอกาสให้แปลงสัญชาติได้ ตามมาตรา ๑๐ มาตรา ๑๑ และมาตรา ๑๒ ทั้งนี้ ให้อยู่ในดุลพินิจของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย



LIART

ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้ว เห็นว่า การได้สัญชาติไทยโดยการสมรสของคนต่างด้าวเป็นอำนาจอธิปไตยของรัฐที่จะกำหนดหลักเกณฑ์และเงื่อนไขต่างๆ โดยตราเป็นกฎหมายซึ่งเมื่อรัฐได้ตรากฎหมาย คือ พระราชบัญญัติสัญชาติฯ โดยมีบทบัญญัติมาตรา ๕ วรรคหนึ่ง ที่บัญญัติว่า “หญิงซึ่งเป็นคนต่างด้าว และได้สมรสกับผู้มีสัญชาติไทย ถ้าประสงค์จะได้สัญชาติไทยให้ยื่นคำขอต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ตามแบบและวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง” และวรรคสอง บัญญัติว่า “การอนุญาตหรือไม่อนุญาตให้ได้สัญชาติไทยให้อยู่ในดุลพินิจของรัฐมนตรี” จึงย่อมเป็นอำนาจของรัฐที่จะตรากฎหมายขึ้นใช้บังคับ ซึ่งเมื่อพิจารณาบทบัญญัติดังกล่าวแล้ว ไม่ถือว่าเป็นบทบัญญัติที่ก่อให้เกิดความไม่เสมอภาคในกฎหมายระหว่างชายและหญิง หรือเป็นการทำให้ชายและหญิงไม่ได้มีสิทธิเท่าเทียมกันด้วยเหตุที่เป็นมาตรการที่รัฐกำหนดขึ้นให้เหมาะสมกับสภาพสังคมและความมั่นคงของประเทศ ซึ่งมีได้ตัดสิทธิของชายต่างด้าวที่สมรสกับหญิงสัญชาติไทยจะขอแปลงสัญชาติเป็นไทยแต่อย่างใด แต่การที่ชายต่างด้าวที่ทำการสมรสกับหญิงสัญชาติไทยก็อาจได้สัญชาติไทยตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขตามที่กฎหมายบัญญัติ คือ พระราชบัญญัตินี้ที่ได้บัญญัติไว้ในหมวด ๑ ว่าด้วยการได้สัญชาติไทย มาตรา ๑๐ มาตรา ๑๑ และมาตรา ๑๒ ซึ่งไม่ได้ยุ่งยากและก่อให้เกิดปัญหาในสถานะของบุคคลแต่ประการใด จึงมิใช่เป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลเพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องเพศ และไม่ขัดกับกฎหมายระหว่างประเทศ ดังนั้น พระราชบัญญัติสัญชาติฯ มาตรา ๕ จึงบัญญัติขึ้นสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ แล้ว

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญเสียงข้างมาก จำนวน ๕ คน คือ นายกระมล ทองธรรมชาติ นายจุมพล ณ สงขลา นายปรีชา เฉลิมวณิชย์ นายผัน จันทรปาน นายศักดิ์ เตชะชาญ นายมานิต วิทยาเต็ม นายสุธี สุทธิสมบุรณ์ พลตำรวจเอก สุวรรณ สุวรรณเวช และนายอุระ หวังอ้อมกลาง เห็นว่า พระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ. ๒๕๐๘ มาตรา ๕ ไม่มีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ เพราะไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐

ส่วนตุลาการศาลรัฐธรรมนูญเสียงข้างน้อย จำนวน ๔ คน คือ นายมงคล สระแก้ว นายสุจิต บุญบงการ นายสุวิทย์ ชีรพงษ์ และนายอมร รักษาสัตย์ เห็นว่า พระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ. ๒๕๐๘ มาตรา ๕ มีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ เพราะขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐

อนึ่ง ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญอีก ๒ คน คือ นายจิระ บุญพจนสุนทร และนางเสาวนีย์ อัสวโรจน์ เห็นว่า กรณีตามคำร้องมีลักษณะเป็นข้อหาหรือ จึงไม่ต้องด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๕๘ ให้ยกคำร้อง



ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้นศาลรัฐธรรมนูญจึงวินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติสัตยาธิ พ.ศ. ๒๕๐๘ มาตรา ๕ ไม่มีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ เพราะไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐

นายกระมล ทองธรรมชาติ	ประธานศาลรัฐธรรมนูญ
นายจิระ บุญพจนสุนทร	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายจุมพล ณ สงขลา	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายปรีชา เฉลิมนวิชัย	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายผั่น จันทรปาน	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายมงคล สระภูอัน	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายมานิต วิทยาเต็ม	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายศักดิ์ เตชะชาญ	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายสุจิต บุญบงการ	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายสุธี สุทธิสมบูรณ์	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
พลตำรวจเอก สุวรรณ สุวรรณเวโช	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายสุวิทย์ ธีรพงษ์	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ



LIRT

นางเสาวนีย์ อัสวโรจน์

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

นายอมร รักษาสัตย์

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

นายอูระ หวังอ้อมกลาง

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ